

vlasti i besmislene mistike vlasništva, emocionalan odnos čovjeka prema zemlji na taj način što zemlja prestaje da bude predmet trgovanja, te slobodnim radom i slobodnim užitkom opet postaje istinsko, lično čovjekovo vlasništvo. Velika prednost podjele zemljoposjeda sastoji se u tome što ovdje masa, koja se više ne može odlučiti za kmetstvo, propada od vlasništva drugačije nego u industriji.

Što se tiče velikog zemljoposjeda, njegovi branioci su uvijek, na sofistički način, identificirali nacionalnoekonomske koristi koje daje agrikultura na veliko s velikim zemljoposjedom, kao da ta korist ne dobiva s jedne strane svoj najveći zamah, a s druge postaje od socijalne koristi tek ukidanjem vlasništva. Oni su takodje napali trgovački duh malog zemljoposjeda, kao da veliki zemljoposjed nije u sebi latentno sadržavao trovanje već u svom feudalnom obliku. Da ne govorimo o modernom engleskom obliku, u kojem su povezani feudalizam vlastelina te trgovina i industrija zakupca.

Kao što veliki zemljoposjed može podjeli zemljoposjeda uzvratiti prijektor o monopolu zato što se i podjela bazira na monopolu privatnog vlasništva, tako i podjela zemljoposjeda može velikom zemljoposjedu uzvratiti prijektor o podjeli zato što i ovdje vlada podjela, samo u krutom, ukočenom obliku. Uopće, privatno vlasništvo osniva se na podjeli. Uostalom kao što podjela zemljoposjeda vodi natrag velikom posjedu kao bogatstvu kapitala, tako feudalno zemljišno vlasništvo nužno mora da vodi k podjeli, ili barem da padne u ruke kapitalista, ma kakve lukavosti primenjivao.

Jer veliki zemljoposjed, kao u Engleskoj, tjera pretežnu većinu stanovništva u ruke industrije i svoje vlastite radnike svodi na potpunu sirotinju. Dakle, on stvara i povećava moć svog neprijatelja, kapitala, industrije, tako što sirotinju i jednu cijelu djelatnost zemlje baca na drugu stranu. On većinu stanovništva zemlje industrijalizira, dakle, čini ga protivnikom velikog zemljoposjeda. Ako je industrija dostigla visoku moć, kao sada u Engleskoj, ona velikom zemljoposjedu postepeno otima monopol prema inozemstvu i baca ga u konkurenciju s inozemnim zemljoposjedom. Pod vlašću industrije zemljoposjed je, naime, mogao osigurati svoju feudalnu veličinu samo monopolom prema inozemstvu, da bi se tako zaštitio od općih zakona trgovine koji protivreče njegovoj feudalnoj suštini. Bačen jednom u konkurenciju, on sljedi zakone konkurencije kao i svaka druga roba koje joj je predodređena. On postaje isto tako nestalan, smanjuje se i povećava, prelazi iz jedne ruke u drugu, i nijedan zakon ga ne može više zadržati u nekoliko